

N:o 115.

Af herr **G. Elowson**, om beviljande af pension åt t. f. rektorn vid Åmåls läroverk L. J. Dalgrens enka och barn.

I följd deraf att de förslag, som inom Riksdagen blifvit framställda angående ombildning af vissa läroverk, icke vunnit någon lösning, hafva mångahanda olägenheter såväl omedelbart som medelbart uppkommit för dem, hvilka egnat sig åt lärarebanan. En bland dessa olägenheter visar sig deruti, att en del lärareplatser icke besättas med ordinarie innehafvare. Föreskrift härom är gifven redan år 1882 genom Kongl. Maj:ts nådiga bref den 12 juni sagda år.

Såsom en följd af nämnda föreskrift kunde den år 1884 ledigblifna rektorstjensten vid Åmåls treklassiga allmänna läroverk icke i förut stadgad ordning tillsättas. Emellertid skulle undervisningen derstädes fortgå uti oförminskad utsträckning. Tjensten skulle alltså skötas af vikarie; och genom vederbörligt förordnande af den 28 maj 1884 blef filosofie kandidaten, extra läraren Lars Johan Dalgren utsedd att från den 1 Juli samma år tillsvidare uppehålla rektorstjensten vid Åmåls treklassiga allmänna läroverk.

Genom detta förordnande kunde bemälda Dalgren med allt skäl anse sig innehafva en tjänstebefattning, som tillät honom att ingå äktenskap. Emellertid var det af Kongl. Maj:t den 11 oktober 1878 utfärdade reglemente för lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa icke på honom

tillämpligt. Han kunde för tillfället icke erhålla rättighet att såsom delegare ingå i nyssnämnda kassa; men i och med det han framdeles komme att vinna ordinarie anställning, skulle han hafva blifvit underkastad skyldigheten att såsom delegare inträda i just samma enke- och pupillkassa med erläggande tillika af retroaktivafgifter för den gångna tiden.

De inom Riksdagen framställda önskningarne om läroverkens omorganisation måste anses hafva blifvit beaktade genom den af Kongl. Maj:t år 1882 lemnade föreskriften, att vissa läraretjenster skulle upprätthållas på förordnande. Deraf synes ock böra för Riksdagen uppkomma en pligt att fästa uppmärksamhet vid de olägenheter, som blifvit en följd af det långvariga dröjsmålet med läroverksfrågans afgörande.

Ofvan omförmälde Dalgren, som var född den 12 maj 1850, tienstgjorde dels såsom vikarierande adjunkt, dels såsom extra lärare från och med höstterminen 1880 till och med vårterminen 1884, tillträdde såsom vikarie rektoratet i Åmål den 1 juli 1884 och upprätthöll, i alla hänseenden väl vitsordad, samma rektorat på förordnande till den 24 december 1891, då han helt plötsligt aflid af slaganfall, efterlemnande enka och tre barn i fullständigt medellösa omständigheter. Enkan Johanna Dalgren, född Person den 22 december 1859, hade alltså vid mannens död uppnått trettiofyra års ålder. Af barnen är en gosse född den 14 april 1887, en dotter den 2 december 1888 och den yngsta dottern den 12 februari 1891. Enligt läkarebetyg inhemtas, att sonen »till följd af en år 1889 ådragen ryggmergsjukdom (Poliomyelitis anterior acuta) för all framtid blifver ofärdig i sin ena nedre extremitet».

Uti underdånig skrifvelse den 17 februari 1892 hade domkapitlet i Karlstad, med afseende å de särskildt ömmande omständigheterna och enär den af Dalgren i lifstiden innehafda tjensten icke fått tillsättas annorledes än på förordnande, hvilket för innehafvaren utgjort hinder att vinna delaktighet uti lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa, funnit sig »på det kraftigaste manadt» att till Kongl. Maj:ts nådiga ompröfning och behjertande framlägga ifrågavarande förhållande med underdånig hemställan om beredande af pension åt enkefru Dalgren och hennes tre minderåriga barn till det belopp, Kongl. Maj:t kunde pröfva skäligt.

Någon proposition till Riksdagen med anledning af denna domkapitlets underdåniga skrifvelse har likväl icke blifvit aflemnad. Visserligen känner jag icke de skäl, som afhållit regeringen från att till Riksdagen aflåta proposition i ämnet, men det synes mig som skulle såväl regeringen som Riksdagen befinnas villiga att behjerta och i viss mån afhjelpa en olägenhet

som otvifvelaktigt uppkommit derigenom, att läroverksfrågan icke vunnit sin lösning.

Derest kongl. brefvet den 12 juni 1882 icke lagt hinder i vägen för besättande af rektorstjensten i Åmål med ordinarie innehafvare, så skulle, vid den ordinarie rektorns dödsfall, hans efterlevande enka och barn hafva varit berättigade till pension enligt §§ 24 och 25 i det för elementarlärarnes enke- och pupillkassa den 11 oktober 1878 utfärdade reglemente. Och denna deras rätt skulle hafva varit oberoende af den längre eller kortare tid, under hvilken mannen och fadern innehaft sin tjenst. Enär den tillförordnade innehafvaren af tjensten väl kunde hafva skälig anledning till den förmodan, att han i sinom tid skulle få ordinarie anställning, hvaraf framgått såsom en följd, att för honom uppstått skyldighet att inträda i förutnämnda enke- och pupillkassa, så synas mig behjertansvärda skäl förefinnas därför, att Riksdagen beviljar någon pension åt hans enka och barn.

Till beloppet torde pensionen kunna och böra sättas något lägre än den pension, som skulle författningsenligt hafva tillkommit enkan och barnen, derest mannen och fadern kunnat utan hinder af omförmälda kongl. bref utnännas till ordinarie innehafvare af den rektorstjenst, han på förordnande skötte. En förminskning af den i det antagna fallet lagliga pensionen till i jernadt tal femhundra kronor synes mig med afseende på de för handen varande omständigheterna lämplig. Derjemte torde bestämmelse böra meddelas, att pensionen upphör, i den händelse enkan träder i nytt gifte.

På grund häraf hemställer jag alltså,

att Riksdagen måtte bevilja åt tillförordnade rektorn vid Åmåls treklassiga allmänna läroverk Lars Johan Dalgrens enka Johanna Dalgren, född Person, och hennes tre minderåriga barn en årlig pension af femhundra kronor, att till henne halfårsvis utbetalas så länge hon förblifver i sitt enkestånd.

Vördsammast anhålles om remiss till statsutskottet, till hvilket jag torde få öfverlemna de betyg och öfriga handlingar, som till ämnet höra.

Stockholm den 28 januari 1893.

Gullbr. Elowson.